

ŽAGARĖS (A1908/ 303333) ARCHEOLOGINIŲ
ŽVALGOMŲJŲ TYRINĖJIMŲ
2011 M.
ATASKAITA

Ataskaitos autorius:
Ernestas Vasiliauskas

Kultūros paveldo centro Paveldosaugos bibliotekos Dokumentų fondai
Fondo Nr. <u>39</u>
Apyrašo Nr. <u>1-2347</u>
Apsk. Vien. Nr. _____

Joniškis, 2011

Turinys

Įvadas.....	4
Archeologiniai žvalgymai.....	6
Kęstučio g. Nr. 2–4, 1–15.....	6
Trasa Nr. 1.....	6
Trasa Nr. 2.....	6
Trasa Nr. 3.....	6
Trasa Nr. 4.....	6
Trasa Nr. 5.....	6
Trasa Nr. 6.....	7
Trasa Nr. 7.....	7
Trasa Nr. 8.....	7
Trasa Nr. 9.....	7
Trasa Nr. 10.....	7
Trasa Nr. 11.....	8
Trasa Nr. 12.....	8
Trasa Nr. 13.....	8
Archeologiniai žvalgomieji tyrinėjimai.....	9
Miesto a.....	9
Plotas Nr. 1.....	9
Plotas Nr. 2.....	11
Plotas Nr. 3.....	13
Plotas Nr. 4.....	14
Plotas Nr. 5.....	16
Plotas Nr. 6.....	17
Plotas Nr. 7.....	18
Išvados.....	19
Radinių sąrašas.....	20
Radinių statistinės lentelės.....	25
Planų ir brėžinių sąrašas.....	38
Tyrinėtų vietų Žagarėje situacijos planas (1995–2011 m.).....	39
Žvalgytų trasų 2011 m. Kęstučio a. 2, 4, 1–13 situacijos planai.....	40
Tyrinėtų plotų 2011 m. Miesto a. planai.....	42
Tyrinėtų plotų brėžiniai.....	44
Sutartiniai ženklai.....	44
Plotas Nr. 1, PR sienelė.....	45
Plotas Nr. 1, H _{Abs} 66,03–65,83 m.....	46
Plotas Nr. 1, H _{Abs} 65,15–65,40 m.....	47
Plotas Nr. 2, ŠV sienelė.....	48
Plotas Nr. 2, H _{Abs} 65,98–65,33 m.....	49
Plotas Nr. 3, H _{Abs} 66,56–65,97 m.....	50
Plotas Nr. 4, PV sienelė.....	51
Plotas Nr. 4, H _{Abs} 66,45–65,42 m.....	52
Plotas Nr. 5, PV sienelė.....	53
Plotas Nr. 6, ŠV sienelė.....	53
Plotas Nr. 7, PV sienelė.....	54
Tyrinėtų vietų nuotraukų sąrašas.....	55
Žvalgytos trasos Kęstučio g. 2–4, 1–15.....	57
Foto 1. Trasa Nr. 1–3 iš V.....	57
Foto 2. Trasa Nr. 3 iš P.....	57
Foto 3. Trasa Nr. 4 iš PV.....	57

Foto 4. Trasa Nr. 5–6, iš V	58
Foto 5. Trasa Nr. 7, iš R	58
Foto 6. Trasa Nr. 8, iš V	58
Foto 7. Trasa Nr. 8, iš ŠV	59
Foto 8. Trasa Nr. 10, iš ŠV	59
Foto 9. Trasa Nr. 11, iš Š	59
Tyrinėti plotai Miesto a.	60
Foto 10. Prekybinės eilės iš R, fotografuota iš bažnyčios bokšto. <i>L. Laurinavičiaus foto, 1928 m.</i>	60
Foto 11. Prekybinės eilės iš ŠR. <i>L. Laurinavičiaus foto, 1928 m.</i>	60
Foto 12. Prekybinės eilės iš V. <i>JIKM PF 2186.</i>	60
Foto 13. Prekybinės eilės iš R. <i>L. Laurinavičiaus foto, 1942 m.</i>	61
Foto 14. Prekybinės eilės iš P. <i>L. Laurinavičiaus foto, 1924 m.</i>	61
Foto 15. Plotas Nr. 1, Habs 66,03–65,91 m (50 cm gylis)	61
Foto 16. Plotas Nr. 1, kv 1–2, Habs 65,83–66,03 m	62
Foto 17. Plotas Nr. 1, kv 3–5, Habs 65,15–65,4 m	62
Foto 18. Plotas Nr. 1, kv 1–2/A, duobė Nr. 1	62
Foto 19. Plotas Nr. 1, kv 2/B, duobė Nr. 2	63
Foto 20. Plotas Nr. 1, PR sienelė	63
Foto 21. Plotas Nr. 1, kv 7/A–B, ŠR sienelė	63
Foto 22. Plotas Nr. 1 iš PV	64
Foto 23. Plotas Nr. 2 iš ŠR	64
Foto 24. Plotas Nr. 2, kv 6, pusrūsio ŠR išorinė siena	64
Foto 25. Plotas Nr. 2, kv 7, pusrūsio ŠR vidinė siena	65
Foto 26. Plotas Nr. 2, kv 10,8–11,5, pusrūsio PV vidinė siena	65
Foto 27. Plotas Nr. 3 iš PV	65
Foto 28. Plotas Nr. 3 iš ŠR	66
Foto 29. Plotas Nr. 4, atidengti pamatai, laiptai, grindinio fragmentas	66
Foto 30. Plotas Nr. 4, atidengti pamatai, laiptai, grindinio fragmentas	66
Foto 31. Plotas Nr. 4, kv 3–5, laiptai	67
Foto 32. Plotas Nr. 4, kv 3–5, laiptai	67
Foto 33. Plotas Nr. 4, kv 2–4, PV sienelė, drenažo griovys	67
Foto 34. Plotas Nr. 4, PV sienelė, drenažo griovys, kv 3–5	68
Foto 35. Plotas Nr. 5	68
Foto 36. Plotas Nr. 6	68
Foto 37. Plotas Nr. 6	69
Foto 38. Plotas Nr. 7, grindinys	69
Foto 39. Plotas Nr. 7	69
Foto 40. Pasaginė segė. R. s. Nr. 1	70
Foto 41. Raktas. R. s. Nr. 30	70
Foto 42. Svareliai, monetos ir plomba. R. s. Nr. 14–16, 12, 39, 13, 19	70
Foto 43. Apžiestų puodų šukės. R. s. Nr. 3, 46	71
Foto 44. Lėkštės dalis. R. s. Nr. 42	71
Foto 45. Lėkštės dalys. R. s. Nr. 43	71
Foto 46. Lėkščių dalys. R. s. Nr. 44, 45	72
Foto 47. Plokštinio koklio fragmentai. R. s. Nr. 40	72
Foto 48. Glazūruotos čerpės dalis. R. s. Nr. 41	72
Foto 49. Įtveriamas peilis. R. s. Nr. 25	73
Foto 50. Įtveriamas skustuvas. R. s. Nr. 27	73
Foto 51. Galąstuvo dalis. R. s. Nr. 28	73
Foto 52. Apkaliukas, vilkelis, vitražo tvirtinimo fragmentas. R. s. Nr. 36, 34, 24	74
Foto 53. Įstatoma spyna. R. s. Nr. 31	74

Foto 54. Durų vyriai. R. s. Nr. 37, 38.....	74
Foto 55. Vilkelis iš Raktuvės g. 10-12.....	74
Keramikos profilių brėžiniai	75
Tyrinėjimų programos.....	76
Leidimas	80
Tyrinėjimų išvados užsakovui	81
Radinių perdavimo–priėmimo aktai muziejui	85
Spauda apie tyrinėjimus	88

Ivadas

Žagarė yra valstybinės reikšmės urbanistikos paminklas (UV58), o nuo 2005 m. pagal šios ataskaitos autoriaus pateiktas ribas ir archeologijos (A1908/ 303333)¹.

Duomenis apie Žagarės urbanistinę raidą yra pateikęs A. Miškinis savo studijose². Anot jo, Senoji Žagarė (dar kitaip vadinama bajoriška), kairiajame Švėtės krante, išikūrė XV a. antrojoje pusėje, pirmą kartą paminėta rašytiniuose šaltiniuose 1490 m., privilegija rengti turgus Ldk Aleksandras suteikė 1495 m.³

XVII–XVIII a. Senosios Žagarės plėtra sustojo – ją nustelbė kitame Švėtės krante esanti Naujoji Žagarė (dar kitaip vadinama karališka)⁴.

Pasak tyrinėtojo A. Miškinio, Naujoji Žagarė susikūrė XVI a. pirmojoje pusėje⁵, o jos ankstesnis radialinis turgaus aikštės planas pakeistas į stačiakampį XVI a. antrojoje pusėje arba XVI a. pabaigoje⁶.

Minėtoje A. Miškinio studijoje yra pateikiama Naujosios Žagarės XIX a. vidurio plano schema ir 1881 m. žemėlapiai⁷. Iki šiol mažai žinoma, 1877 m. datuojamą, Naujosios Žagarės žemėlapi yra radęs ir 1998 m. paskelbęs dr. S. Šimaitis⁸.

Archeologinių tyrinėjimų 1995–2008 m. Žagarėje apžvalga atskirais straipsniais yra pateikta šios ataskaitos autoriaus⁹. Tyrinėjimų 2009 m. mieste, Senosios Žagarės bažnyčios šventoriuje rezultatai paskelbti tęstiniame leidinyje *Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje*¹⁰.

2011 m. gegužės–birželio mėn. buvo vykdomi archeologiniai žvalgymai *Kęstučio g. 1–15, 2–4* (Žagarės senajo miesto vietoje) (30333), žvalgytas bendras 90 m² plotas (p. 8–10).

2011 m. rugpjūčio 10–23 d. atlikti archeologiniai žvalgomieji tyrinėjimai (atliko UAB „Sovis“, užsakovas – UAB „Statva“; KPD 2011-06-01 leidimas Nr. 111, KPD 2011-08-10 programos papildymas) numatomos rekonstruoti Žagarės *Miesto a.* vietoje. Jų tikslas nustatyti objekto kultūrinių sluoksnių stratigrafiją, datavimą, lokalizuoti objektus, iškastos

¹ 2005 m. balandžio 18 d. KVAD įsakymas Nr. I-136; 2005 m. balandžio 29 d. Kultūros ministro įsakymas Nr. IV-190.

² Miškinis A., *Žagarė*, Lietuvos TSR urbanistikos paminklai, Vilnius, 1984, t. 7, p. 55–134; Idem, *Vakarų Lietuvos miestai ir miesteliai*, kn. II, Vilnius, 2007, p. 372–423.

³ Miškinis A., *Žagarė*, p. 58.

⁴ Ibid, p. 66, 68, 76.

⁵ Ibid, p. 63.

⁶ Ibid, p. 64.

⁷ Miškinis A., *Žagarė*, pav. 46, 47, Idem, *Vakarų Lietuvos miestai ir miesteliai*, pav. 823–826.

⁸ Šimaitis S., *Naujoji Žagarė ir jos apylinkės 1877 m. žemėlapyje*, Sidabrė, [Joniskis], 1998 08 17, Nr. 106, p. 3.

⁹ Vasiliauskas E., *Žagarė XV–XVIII a. (archeologijos, istorijos ir numizmatikos duomenimis)*, Senosios Žiemgalos istorinis ir etnokultūrinis paveldas = Senās Zemgales vēsturiskais un etniskais kultūras mantojums, Vilnius, 2004, p. 59–72; Vasiliauskas E., *Žagare 16.–18. gs.*, Raksti V = Starptautiskās zinātniskās konferences “Zinātniskie lasījumi Ģ. Eliasa Jelgavas vēstures un mākslas muzejā” materiāli, Jelgava, 2008, Nr. V, p. 16–33; Vasiliauskas E., *Žvalgomieji tyrinėjimai Žagarėje*, ATL 2007 metais, Vilnius, 2008, p. 450–459; *Žagarės kapinyno paieškos*, ATL 2007 metais, Vilnius, p. 512–515; Idem, *Žvalgymai Naujosios Žagarės bažnyčios šventoriuje*, ATL 2007 metais, Vilnius, 2008, p. 307–309; Idem, *Miesto aikštė 8*, ATL 2008 metais, Vilnius, 2009, p. 453–455; Idem, *Naujosios Žagarės bažnyčios šventorius*, ATL 2008 metais, Vilnius, 2009, p. 287–289.

¹⁰ Idem, *Senosios Žagarės bažnyčios šventorius*, ATL 2009 metais, Vilnius, 2010, p. 308–310.

7 perkamos, ištirtas bendras 91,1 m² plotas. Tyrimuose taip pat dalyvavo (atliko archeologinę praktiką) ŠU istorijos specialybės neakivaizdinių studijų IV kurso studentai.

Bendras 2011 m. tirtas ir žvalgytas plotas Žagarėje siekia 181,1 m².

Žvalgytų ir tyrinėtų plotų fotofiksaciją atliko šios ataskaitos autorius, brėžinius braižė – šios ataskaitos autorius ir Vilniaus dailės akademijos I kurso studentas Justas Petrulis (perbraižė Vaidotas Bičkus).

Monetas ir plombas identifikuoti padėjo LNM Numizmatikos skyriaus vedėja D. Grimalauskaitė.

Ataskaita išspausdinta 5 egzemplioriais – LII, KPD, JIKM, Užsakovui.

Apie tyrinėjimus rašyta rajoninėje ir Šiaulių apskrities spaudoje¹¹.

2001–2011 m. surinkta archeologinė medžiaga bus apibendrinta „Versmės“ leidyklos rengiamoje monografijoje *Žagarė*, straipsnyje *Žagarės apylinkės III tūkst. pr. Kr. – XVIII a. po Kr. (archeologijos duomenimis)*.

¹¹ Rudnickienė L., *Žagarės skvere – nauji radiniai*, Sidabrė, 2011-08-20, Nr. 63, p. 7; Idem, *Specialistų išvada: eksponuoti*, Sidabrė, 2011-07-29, Nr. 65, p. 2; Ripskytė L., *Atkasti radiniai liudija spalvingą istoriją*, Šiaulių kraštas, 2011-08-29, Nr. 198, p. 1, 6.

Archeologiniai žvalgymai

Kęstučio g. Nr. 2–4, 1–15

Gegužės–birželio mėn. buvo vykdomi archeologiniai žvalgymai tiesiamų elektros kabelio (keičiamo požeminiu) trasų vietoje (bendras ilgis – 300 m, plotis – 0,3 m, gylis – 0,7–1,05 m), Kęstučio g. 2–6, 1–15, žvalgytas bendras 90 m² plotas (p. 40–41).

Ataskaitoje pateikiami tam tikrų atkarpų (pavadintos trasomis) profilių aprašai ir foto.

Trasa Nr. 1

Tranšėja yra prie namo Kęstučio g. 4, jos projektinis gylis – 1,05 m, orientuota 250°–70°, paviršiuje yra žalia veja (p. 40, 57, foto 1).

Iki projekcinio 105 cm gylio buvo perkasta juoda maišyta žemė su silikatinėmis plytomis.

Trasa Nr. 2

Tranšėja yra tarp namų Kęstučio g. 2–4, jos projektinis gylis – 0,96 m, orientuota 250°–70°, paviršiuje yra žalia veja (p. 40).

Iki 96 cm gylio buvo juoda maišyta žemė. Įžemis – rudas molis pasiektas 96 cm gylyje.

Trasa Nr. 3

Tranšėja yra tarp namų Kęstučio g. 2–4, jos projektinis gylis – 0,83 m, orientuota 250°–70°, paviršiuje yra žalia veja (p. 40, 57, foto 1, 2).

Iki 83 cm gylio buvo juoda maišyta žemė. Įžemis – rudas molis pasiektas 83 cm gylyje.

Trasa Nr. 4

Tranšėja yra prie namo Kęstučio g. 4, jos projektinis gylis – 0,9 m, orientuota 340°–160°, paviršiuje yra žalia veja (p. 40, 57, foto 3).

Iki projekcinio 83 cm gylio buvo juoda, pilka maišyta žemė.

Trasa Nr. 5

Tranšėja yra prie pastato Kęstučio g. 1, šaligatvio vietoje, jos projektinis gylis – 0,78 m, orientuota 20°–200° (p. 40, 58, foto 4).

Po šaligatvio plytelėmis, iki 20–47 cm gylio buvo supiltinis smėlio sluoksnis.

20–47 cm gylyje atsidengė juoda maišyta žemė. Iki projektinio 95 cm gylio struktūra nekito.

Trasa Nr. 6

Tranšėja yra prie pastato Kęstučio g. 1, šaligatvio vietoje, jos projektinis gylis – 0,78 m, orientuota 20°–200° (p. 40, 58, foto 4).

Po šaligatvio plytelėmis, iki 50 cm gylio buvo supiltinis smėlio sluoksnis.

50 cm gylyje atsidengė pilka maišyta žemė su betoninių plytelių nuolaužomis. Iki projektinio 78 cm gylio struktūra nekito.

Trasa Nr. 7

Tranšėja yra prie namo Kęstučio g. 2, jos projektinis gylis – 0,91 m, orientuota 130°–330°, paviršiuje yra žalia veja (p. 40, 58, foto 5).

Iki projektinio 91 cm gylio buvo juoda žemė su pavieniais iki 15–20 cm skersmens akmenimis.

Trasa Nr. 8

Tranšėja yra tarp pastatų Kęstučio g. 1–3, šaligatvio vietoje, jos projektinis gylis – 0,75 m, orientuota 20°–200° (p. 40, 58–59, foto 6–7).

Po šaligatvio plytelėmis, iki 20–30 cm gylio buvo supiltinis smėlio sluoksnis.

20–30 cm gylyje atsidengė pilka maišyta žemė su smėliu, betoninių plytelių nuolaužomis. Iki projektinio 75 cm gylio struktūra nekito.

Trasa Nr. 9

Tranšėja yra prie pastato Kęstučio g. 15 kampo, įvažiavimo į kiemą vietoje, jos projektinis gylis – 0,77 m, orientuota 20°–200° (p. 41).

Iki 44 cm gylio buvo supiltinė kelio danga – asfaltas, skalda, žvyras.

44 cm gylyje atsidengė juoda žemė. Iki projektinio 75 cm gylio struktūra nekito.

Trasa Nr. 10

Tranšėja yra prie pastato Kęstučio g. 13, šaligatvio vietoje, jos projektinis gylis – 0,52 m, orientuota 20°–200° (p. 41, 59, foto 8).

Po šaligatvio plytelėmis, iki 27 cm gylio buvo supiltinis smėlio sluoksnis.

27 cm gylyje atsidengė pilka žemė. Iki projektinio 52 cm gylio struktūra nekito.

Trasa Nr. 11

Tranšėja yra prie pastato Kęstučio g. 11, tarp šaligatvio ir pastato, jos projektinis gylis – 0,88 m, orientuota 20°–200° (p. 41, 59, foto 9).

Iki 40 cm gylio buvo pilka žemė maišyta su smėliu.

40 cm gylyje atsidengė juoda žemė. Iki projektinio 88 cm gylio struktūra nekito.

Trasa Nr. 12

Tranšėja yra prie pastato Kęstučio g. 9, jos projektinis gylis – 0,88 m, orientuota 20°–200° (p. 41).

Iki 48 cm gylio buvo pilka žemė maišyta su žvyru.

48 cm gylyje atsidengė pilka žemė. Iki projektinio 88 cm gylio struktūra nekito.

Trasa Nr. 13

Tranšėja yra prie pastato Kęstučio g. 3, prieš bažnyčią, jos projektinis gylis – 0,8 m, orientuota 20°–200° (p. 41).

Iki 48 cm gylio buvo pilka žemė maišyta su žvyru.

40 cm gylyje atsidengė juoda žemė. Iki projektinio 80 cm gylio struktūra nekito.

Archeologiniai žvalgomieji tyrinėjimai

Miesto a.

Rugpjūčio mėn. buvo vykdomi archeologiniai žvalgomieji tyrinėjimai rekonstruojamos aikštės vietoje. Perkasos orientuotos pagal aikštės ašis, tyrinėti 2x2, 2x3, 2-3x5, 2x7, 2x9, 2x12 m dydžio plotai. Ištirtas bendras 91,1 m² plotas (p. 42–43).

Naujosios Žagarės renesansinio stiliaus stačiakampė turgaus aikštė, pasak A. Miškinio, susiformavo XVI a. antrojoje pusėje arba pabaigoje (žr. įvadą). Naujosios Žagarės turgaus aikštėje stovėjusios medinės prekybinės eilės 1881 m. rugpjūčio 11 d. miestelio gaisro metu sudegė ir netrukus buvo pastatytos 2 mūrinės prekybinės eilės (žagariečių vadinamos „rindomis“)¹² (p. 60–61, foto 10–14), aikštė išgrįsta lauko akmenimis. Gaisro metu sudegusias ir naujai pastatytas „rindas“ 1884 m. aprašė Pabaltijo vokiečių kilmės senovės tyrinėtojas, kalbininkas, etnologas, archeologas A. Bylenšteinas¹³.

Po Antrojo Pasaulinio karo, 1947 m., 1941 m. apleisti pastatai buvo nugriauti, grindinio akmenys išlupti¹⁴ ir išvežti į Žiūrių MTS, aikštėje įrengtas skveras.

Archeologiniai žvalgomieji tyrinėjimai (šurfai Nr. 7–11, 13–16, vad. G. Aleliūnas) Miesto a., ties namais 3, 6, 9, 23, ties Vilniaus g. ir Miesto a. sankirta, banko „Snoras“ kiosko ir šaligatvių vietose vykdyti 1997 m. Jų metu ištirtas 15 m² plotas, įžemis pasiektas 0,7–1 m, kai kur ir 1,7–2 m gylyje, surinkta XVII–XIX a. datuojama keramika, kokliai.¹⁵

Tyrimai Miesto a. ŠR važiuojamoje dalyje vykdyti ir 2011 m. (vad. V. Juškaitis).

Plotas Nr. 1

7x2 m dydžio, ištirtas bendras 14 m² plotas, orientuotas ŠR–PV (50°–230°) kryptimi, paviršiuje yra žalia veja, H_{abs} 66,39–66,27 m. Išmatuotas 2,5 m į ŠŠR nuo takelio, P kampas – 7,2 m į ŠŠV nuo takelio, Š kampas – 15,9 m į PPV nuo Miesto a. kelkraščio (p. 42–43).

PR sienelės išklotinė:

1. iki 15–44 cm gylio buvo velėninis sluoksnis, kurį sudarė supiltinė juoda žemė su gausiais XVII–XIX a. radiniais (keramika);

2. kv 7, 15 cm gylyje, atsidengė supiltinis žvyro sluoksnis, maišytas su pilka žeme. 24–45 cm gylyje, H_{abs} 66,00–65,81 m, atsidengė iki XX a. vidurio egzistavęs aikštės paviršius – akmeninio grindinio ir prekybinės eilės laiptų likučiai;

¹² Miškinis A., *Vakarų Lietuvos miestai ir miesteliai*, p. 397, 400, pav. 824–828.

¹³ Bylenšteinas A., *Ekspedicija į Raktę ir Žagarę*, Žemėgala, 2008 Nr. 2(6) – 2009 Nr. 2(8), p. 81.

¹⁴ Miškinis A., *Vakarų Lietuvos miestai ir miesteliai*, p. 415.

¹⁵ Aleliūnas G., *Žvalgomieji tyrinėjimai Žagarėje 1997 metais*, ATL 1996 ir 1997 metais, Vilnius, 1998, p. 366–377; Idem, *Žvalgomieji archeologijos tyrinėjimai Žagarėje 1997 metais. Ataskaita.*, LII R F Nr. 1, b. Nr. 2980, p. 6–8.

Kv 1, perkasos P kampe, H_{abs} 66,03 m, atidengta raudonų plytų (dydžiai – 26x12x6,5 cm) eilė – prekybinės eilės **laiptų** liekanos. Plytos su prikibusiu kalkių skiediniu, skiedinio yra ir tarpuose. Ji buvo orientuota ŠR–PV (50° – 230°) kryptimi. Atidengtos eilės l – 50 cm, plotis – 26 cm. Laiptų tęsinys nueina PV kryptimi (p. 46, 62, foto 16).

Užklojus tyrinėtus plotus ant 1939 m. Žagarės miesto turgaus aikštės plano galima teigti, kad buvo atidengti patalpos Nr. 175 laiptų fragmentai (p. 43, 60–61, foto 10, 11, 13).

Kv 1,3–1,7, nevienodame aukštyje (H_{abs} 66,20–66 m), atidengti akmenų (dydžiai – 23x12, 17x12, 12x10, 13x5, 14x10, 14x9, 12x10, 10x5, 8x7, 13x8 cm) **grindinio** likučiai. Akmenys išsidėstę ŠV–PR (310° – 130°) kryptimi, l – 138 cm.

Kv 4–6, H_{abs} 65,94–65,86 m, atidengti pavieniai išardyto grindinio akmenys. Jų dydžiai – 32x31, 29x21, 22x17, 28x15, 26x19, 15x11 cm. Kv 6, tarp akmenų, surinkta XVII–XIX a. datuojamos žiestos keramikos.

Kv 7, nevienodame aukštyje (H_{abs} 65,94–65,81 m), atidengti akmenų (dydžiai – 38x28, 23x13, 28x28, 14x10, 20x17, 19x14, 12x8, 13x9, 15x10 cm) **grindinio** likučiai (p. 46, 61, foto 15).

Tarp akmenų ir virš jų konstatuotas supiltinis geltonas žvyras. Virš grindinio, nuo 10 cm iki 50 cm gylio nuo žemės paviršiaus, surinkti XVII–XIX a. datuojami radiniai (žiesta kaimiška, oksidacinė glazūruota ir neglazūruota, fajanso, porceliano, XVII a. akmenis masės (bokalo) keramika, puodyninių ir dubeninių, plokštinių, karnyzinio koklių ir jų kaklelių fragmentai, gyvūnų kaulai, geležinės kaltinės vinys, šakutės dalis, tiksliau neidentifikuoti geležinių dirbinių, lango ir durų vyrių dalys, pasagos dalis, stiklinės taurelės kojėlė ir dugnelis, tamsaus ir skaidraus stiklo butelių, buteliukų, stiklinių, langų stiklo šukės).

3. po šiuo sluoksniu, 24–32–44 cm gylyje (H_{abs} 66,23–65,77 m), atsidengė juodos žemės maišytos su žvyru, pavieniais degėšiais, XVII–XIX a. žiesta kaimiška, oksidacine glazūruota ir neglazūruota keramika (R. s. Nr. 44, 45), puodyninių koklių, karnyzinio ir plokštinio koklio kaklelio fragmentais, geležinėmis kaltinėmis vinimis, tamsaus stiklo butelių, buteliukų šukėmis, stiklinių taurelių kojelių, gyvūnų kaulais, 50–65 cm gylyje – skaldytų upinių dvigeldžių moliuskų geldučių fragmentais;

4. 66–76 cm gylyje (H_{abs} 65,45–65,48 m) atsidengė pilkos žemės maišytos su smėliu sluoksnis. Jame rasta XVII a. žiestos kaimiškos, oksidacinės glazūruotos ir neglazūruotos keramikos šukių, puodyninių koklių fragmentų, plokštinio koklio dekoruoto heraldiniais motyvais 2 fragmentai (R. s. Nr. 40), geležinių kaltinių vinių, stiklinių buteliukų, tamsaus stiklo butelio, langų stiklo šukių, gyvūnų kaulų, kv 7–A, H_{abs} 65,36 m – XIII a. žalvarinė pasaginė segė zoomorfiniais galais (R. s. Nr. 1).

Kv 1–2/A–B atidengtos duobės Nr. 1, 2, o kv 2,8–5,4 – įgilinimas.

Kv 2,75–5,4, H_{abs} 65,51–65,40 m, atidengtas **igilinimas** su pavieniais 21x13, 23x20, 28x21, 13x13, 13x8, 22x14, 15x9, 24x17, 23x15 cm dydžio lauko ir dolomitiniais akmenimis (p. 47, 62, foto 17). Jame rasta XV–XVI a. (?) apžiestos (R. s. Nr. 3, 46) ir XVII a. žiastos kaimiškos, oksidacinės glazūruotos ir neglazūruotos keramikos (R. s. Nr. 42), puodyninių koklių fragmentų, kv 4 – varinis Jono Kazimiero Vazos 16?? m. šilingas (R. s. Nr. 7), gyvūnų kaulų, dvigeldžio upinio moliusko geldutės fragmentas. Įžemis pasiektas H_{abs} 65,15 m.

Kv 1–2/A, H_{abs} 65,62 m gylyje, atidengta **duobė Nr. 1**. Jos skersmuo – 75 cm, smailėjanti, turinį sudarė juoda žemė su pavieniais XVIII a. – XIX a. pirmosios pusės radiniais – žiesta kaimiška, oksidacine glazūruota ir neglazūruota keramika (R. s. Nr. 43), tiksliau nenustatyto geležinio dirbinio fragmentu, skaidraus stiklo butelio šuke, gyvūnų kaulais. Dugnas pasiektas H_{abs} 65,23 m gylyje (p. 45, 47, 62, foto 18).

Kv 1-B, H_{abs} 65,54 m gylyje, atidengta **duobė Nr. 2**. Jos skersmuo – 64 cm, smailėjanti, turinį sudarė juoda žemė su XVII a. žiesta kaimiška keramika, gyvūno kaulu. Dugnas pasiektas H_{abs} 65,22 m gylyje (p. 47, 63, foto 19).

5. įžemis – priemolis, priemolis pasiektas 104–114 cm gylyje (H_{abs} 65,38–35,11 m) (p. 45–47, 62–64, foto 18–22).

Plotas Nr. 2

12x2 m dydžio, ištirtas bendras 24 m² plotas, orientuotas ŠR–PV (50°–230°) kryptimi, paviršiuje yra žalia veja, H_{abs} 66,60–66,50 m. PV kraštinė išmatuota 23,4 į ŠR (40°) nuo Miesto a. kelkraščio, 2,7 m – į PV (220°) nuo takelio, R kampas 20,4 m – į ŠV (310°) nuo šaligatvio esančio prie Žagarės kultūros centro kaip ir P Nr. 3 (p. 42–43, 64, foto 23).

PR sienelės kv 1–4 išklotinė:

1. iki 23 cm gylio buvo velėninis sluoksnis, kurį sudarė juoda supiltinė žemė;
2. 23 cm gylyje atidengtas supiltinis smėlio sluoksnis;
3. 45 cm gylyje atidengtas maišytas juodos žemės sluoksnis su XIX a. – XX a. pirmosios pusės radiniais (žiesta kaimiška, oksidacine glazūruota ir neglazūruota, porceliano keramika, apsilydžiusio žalvarinio dirbinio ir kito tiksliau nenustatyto dalimis, tamsaus ir skaidraus stiklo butelių šukėmis, stiklinės taurelės kojelėmis, juostinio ir plokštinio koklio kaklelio, tiesių čerpių fragmentais, geležinėmis fabrikinėmis vinimis, tiksliau nenustatytais dirbiniais, kriauninio peilio dalimi, porceliano pypkių fragmentais,);
4. 60–68 cm gylyje, H_{abs} 66,02–65,93 m, atidengtas iš smulkių akmenukų ir žvyro sudaryta aikštės danga. Daugumos akmenukų dydžiai – 4x4, 4x6 cm, pasitaikė ir didesnių – 16x18, 23x12, 20x18, 30x23, 20x14, 13x8 cm. Grindinys buvęs išardytas kv 1–2, 4;

5. 56–70 cm gylyje, H_{abs} 65,98 m, po grindiniu, pasiektas įžemis – geltonas smėlis (p. 64, foto 23).

ŠV sienelės kv 1–4,4 išklotinė:

1. iki 34–44 cm gylio buvo velėninis sluoksnis, kurį sudarė juoda supiltinė žemė. Kv 1,7–3,2 buvo iki 20 cm storio supiltinis žvyro, smėlio sluoksnis;
2. 34–44 cm gylyje, kv 1–3, atidengtas supiltinis 5–16 cm storio smėlio sluoksnis;
3. 48 cm gylyje atidengtas maišytas juodos žemės sluoksnis su aukščiau aprašytais radiniais;
4. 66 cm gylyje atidengtas aukščiau aprašyta iš smulkių akmenukų ir žvyro sudaryta aikštės danga;
5. 58–70 cm gylyje, po grindiniu, atsidengė įžemis – geltonas smėlis (p. 48, 64, foto 23).

Kv 5,4–10,2, 36–40 cm gylyje, atidengtos prekybinės eilės **pusrūsio** liekanos. Sienos orientuotos PR–ŠV (130° – 310°) kryptimi, atstumas tarp sienų išorėje siekia 6,6 m. Pusrūsio buvęs užverstas griuvenomis – raudonomis plytomis ir jų nuolaužomis, betono luitais, akmenimis. Čia rasta keletas radinių – žiestos kaimiškos, oksidacinės glazūruotos, fajanso keramikos, žibalinės lempos metalinė dalis, plytų su užrašu „HÖGANÄS 6“ fragmentai, skaidraus ir tamsaus stiklo butelių ir buteliukų (vienas sveikas su užrašu „FÜR EINE WEINFLASCHE/ FÜR EINE LITERFLASCHE“) bei jų šukių (p. 48–49, 64, foto 23).

Pusrūsio **ŠR siena ir pamatai**, yra 7,7 m atstumu į PV nuo takelio, kv 4,8–5,5, H_{abs} 66,40–66,15 m. Jos storis – 64–70 cm, vidinė pusė buvusi mūryta iš raudonų plytų (dydžiai – 12,5x6,5, 10,5x5,5, 27x7, 13x7 cm), padengta kalkių tinku (didžioji dalis nutrūpėjusi). Išorinė pamatų pusė mūryta iš 20–30 cm skersmens lauko akmenų. Pasigilinus į ŠR konstatuotas siaurėjantis įgilinimas, susidaręs kasant minėtos sienos pamatų duobę (p. 48–49, 64–65, foto 24, 25).

Kv 10,8–11,5, 23,75 m į PV nuo Miesto a. kelkraščio, H_{abs} 66,23–66,34 m, atidengta patalpos su įėjimu (ŠV ploto kampe) **PV siena ir pamatai**. Jos storis – 59 cm, l – 1,5 m. Vidinė siena mūryta iš 13x7, 20x7, 15,5x6,5, 13x6,5 cm dydžio raudonų plytų, o išorinė iš 15–30 cm skersmens lauko akmenų (p. 48–49, 65, foto 26).

H_{abs} 65,33 m gylyje atidengtos lentinės grindys (supuvusios).

Kv 8/9–A, 113–116 cm gylyje (H_{abs} 65,44 m), atidengta plytų eilė, einanti RPR–VŠV (110° – 290°) kryptimi. Jos plotis – 38 cm, l – 99 cm. Plytų dydžiai – 13x12, 12,5x12,5, 13x11, 12,5x? cm. Užklojus tyrinėtą plotą ant 1939 m. Žagarės miesto turgaus aikštės plano matyti, kad tai galėjo būti skiriamoji siena tarp patalpų Nr. 202 ir 203 (p. 43).

Po grindimis, 116 cm gylyje (H_{abs} 65,33 m), atidengtas įžemis – geltonas smėlis.

Užklojus tyrinėtus plotus ant 1939 m. Žagarės miesto turgaus aikštės plano galima teigti, kad buvo atidengtos patalpos Nr. 202 ir 203 prekybinės „rindos“ išorinės ir vidinė sienos (p. 43).

Plotas Nr. 3

2x9 m dydžio, ištirtas bendras 18 m² plotas, orientuotas ŠR–PV (50°–230°) kryptimi, paviršiuje yra žalia veja. Išmatuotas 4,5 m į ŠV (310°) nuo šaligatvio prie Žagarės kultūros centro, 17,6 m – į ŠV nuo Žagarės kultūros centro (p. 42–43).

PR sienelės kv 1–4 išklotinė:

1. iki 27 cm gylio buvo velėninis sluoksnis. Jį sudarė pilka žemė. Paviršius: kv 1 – H_{abs} 66,41 m, kv 5 – H_{abs} 64,55 m, kv 9 – 66,54 m;

2. 27 cm gylyje atidengtas supiltinis 4 cm storio smėlio sluoksnis;

3. 32 cm gylyje atidengtas juodos žemės sluoksnis su XIX a. – XX a. pirmosios pusės radiniais kv 9/A–B (žiesta oksidacine glazūruota ir neglazūruota, fajanso keramika, geležinio indo, plokštinio koklio fragmentais, langų stiklo, tamsaus stiklo butelių šukėmis, gyvūnų kaulais) ir XVII a. – XX a. pirmosios pusės radiniais kv 1–2 (žiesta kaimiška, oksidacine glazūruota ir neglazūruota keramika, puodyninių koklių ir plokštinio koklio kaklelio, banguotos čerpės ir glazūruotos čerpės (R. s. Nr. 41) fragmentais, tamsaus stiklo butelių šukėmis, geležinėmis kaltinėmis vinimis, durų kabliuku, kriauninio peilio fragmentu);

Kv 3–9, 18,4 m į ŠV nuo Žagarės kultūros centro, 23,5 m į ŠR nuo Miesto a. kelkraščio, 25 cm į ŠR nuo ploto PV sienelės ir 2 m į PV nuo ŠR sienelės, H_{abs} 66,52–66,36 m atidengti prekybinės eilės galinės sienos **pamatai**. Jie buvę orientuoti PV–ŠR (220°–40°) kryptimi. Pamatų 1 – 6,67 m, plotis PR siekė 48–58 cm, ŠR – 55 cm, PV – 46 cm. Akmenys surišti kalkių skiediniu, dalis jų skaldyti, sudėti keliais aukštais, vidinė pusrūsio siena tinkuota. Akmenų dydžiai – 15x13, 39x31, 24x17, 40x25, 23x15, 21x15, 21x25, 32x30, 20x12 cm. Vidinė patalpa buvusi užversta griuvenomis (p. 50, 65–66, foto 27, 28).

Tyrinėtas objektas (pastatas pirmas iš kairės) užfiksuotas 1924 m. ir 1942 m. fotografijose¹⁶ (p. 61, foto 13, 14). Užklojus tyrinėtus plotus ant 1939 m. Žagarės miesto turgaus aikštės plano galima teigti, kad buvo atidengtos patalpos Nr. 205 prekybinės „rindos“ išorinės sienos pamatai (p. 43).

Į ŠR nuo pamatų, kv 9, 30–35 cm gylyje, rasta varinė Rusijos imperijos Nikolajaus I 1838 (?) m. 10 kapeikų nominalo moneta (R. s. Nr. 2).

Į PR nuo aukščiau aprašytų mūrinio pastato pamatų, 30–47 cm atstumu, kv 3–5, H_{abs} 66,52–66,33 m atidengti kiti **pamatai** – tik šie be kalkių skiedinio, sudėti 1 aukštu,

¹⁶ Miškinis A., *Vakarų Lietuvos miestai ir miesteliai*, pav. 845.

sudaro tvarkingą eilę. Akmenų dydžiai – 24x24, 24x25, 22x18, 23x32, 31x26, 42x26, 37x25, 32x22, 20x22 cm. Tarp šių akmenų ir tarpe su aukščiau aprašytais pamatais konstatuotas supiltas smėlis (p. 50, 65–66, foto 27, 28). Tikriausiai tai iki 1881 m. gaisro buvusio medinės turgaus prekybinės eilės pamatai, kurie nei fotonuotraukose, nei 1939 m. plane (p. 43) kaip medinis priestatas nėra užfiksuoti.

4. 50–54 cm gylyje (H_{abs} 65,97 m) atsidengė įžemis – priesmėlis, priemolis.

Plotas Nr. 4

2x5 m dydžio, vėliau atidengus pamatus su laiptais, perkasa 2x3 m dydžio plote (kv 1'–2'/A') patęsta į PR (120°) ir 0,4x3,7 m dydžio plote – į PV (kv 2,3–5). Ištirtas bendras 17,1 m² plotas. Orientuotas PR–ŠV (120°–300°) kryptimi, paviršiuje yra žalia veja, H_{abs} 66,78–66,72 m. Išmatuotas 22,25 m į ŠR (40°) nuo gatvės kelkraščio, V ploto kampas – 3,4 m į PR (130°) nuo takelio, Š kampas – 4,15 m į PV (220°) nuo aikštės centrinės dalies dengtos plytelėmis ribų (p. 42–43).

PV sienelės išklotinė:

1. iki 16–21 cm gylio buvo supiltinis molio maišyto su juoda žeme sluoksniu;

2. 16–21 cm gylyje atsidengė supiltinis juodos žemės sluoksniu;

3. H_{abs} 66,29–66,39 m (34–40 cm gylyje) atsidengė XIX a. vidurio – XX a. vidurio buvęs paviršius su iki 1881 m. buvusių medinių ir po gaisro atstatytų mūrinių prekybinių „rindų“ pamatų, laiptų, akmeninio grindinio liekanomis (p. 51–52, 66, foto 29–30). Tarp šių objektų ir po jais atsidengusį sluoksnį sudarė juoda žemė maišyta su žvyru, pavieniais iki 15 cm skersmens akmenimis, raudonų plytų nuolaužomis, XIX a. antrosios pusės – XX a. pirmosios pusės radiniais – monetomis, švininėmis plombomis, vario lydinio svareliais, žiesta glazūruota ir neglazūruota, fajanso keramika, tamsaus ir skaidraus stiklo butelių šukėmis, plokštinio koklio kaklelio fragmentu, gyvūnų kaulais;

4. H_{abs} 66,15–65,96 m (65–76 cm gylyje), virš žemiau aprašyto drenažo (?) griovio, atsidengė juodos žemės sluoksniu su negausiais XVII–XIX a. radiniais – žiesta kaimiška, glazūruota ir neglazūruota, fajanso keramika, puodyninių koklių fragmentais, langų stiklo šukėmis, geležinėmis kaltinėmis vinimis, gyvūnų kaulais, Rusijos imperijos Lenkijos karalystės (?) 18?? m. sidabrine moneta (R. s. Nr. 4), švino lydinio vitražo fragmentu (R. s. Nr. 24), geležiniu skustuvu (R. s. Nr. 27);

5. įžemis – priemolis (kv 1,4–3,6), smėlis (kv 0–1,4') atsidengė 102–111 cm gylyje (H_{abs} 65,42–65,88 m) (p. 51–52, 67–68, foto 33, 34).

23,4 m į ŠR (40°) nuo Miesto a. kelkraščio, kv 2'–1–5/B, H_{abs} 66,45–66,43 m, atidengti prekybinės eilės išorinė **siena ir pamatai** su įėjimų bortelių ir laiptų liekanomis. Jų

plotis – 50–59 cm. Sumūryti kalkėmis iš 30x40, 29x15, 28x21, 16x24, 40x26, 15x6, 22x17 cm dydžio akmenų. Viršuje buvo keletas plytų. Vidinė siena buvusi mūryta iš plytų, tinkuota (p. 52, 66–67, foto 29–31).

Pavyko nustatyti vienos vidinės patalpos ŠV–PR kryptimi (kv 4–1¹/2¹/B) plotį – 4,85 m (su pamatais išorėje – 5,15 m). ŠV vidinės sienos storis siekė 66 cm, o PR – 45 cm. Patalpa kaip ir kitos buvusi užversta griuvenomis (čia rastas geležinis įtvėriamas peilis (R. s. Nr. 25), dildė (R. s. Nr. 26).

Įėjimo plotis kv 4–5/A–B siekė 108–118 cm. Jo šonuose konstatuotos ypač blogos būklės bortelių liekanos, PR bortelio plotis siekė 22–26 cm (H_{abs} 66,40–66,34 m), sudėtas iš nesurištų 28x31, 23x23 cm dydžio akmenų, ŠV bortelis sumūrytas iš dolomitinių plokščių (p. 52, 67, foto 31–32).

Įėjimo šonuose, durų staktoje, virš grindų, iš plytų buvusios padarytos nišos, kur *in situ* aptikti 2 geležiniai durų vyriai (R. s. Nr. 32–33). Nišos PR pusėje buvusios sudėtos iš 3 plytų, 36x13 cm dydžio, h – 14,5 cm, o ŠV pusėje – 40x14 cm dydžio, h – 13 cm.

ŠV pamatų gale, kv 4/5–5/A–B, atidengti **laiptai** vedę į pusrūsį. Laiptai buvę 3 pakopų – H_{abs} 66,36/ 66,17/ 65,80 m, sudėti iš 26,5x6,5x13, 26x6x?, 25,5x6,5x?, 27x7x14 cm dydžio raudonų plytų (gerokai aprtrupėjusios). Jų 1 – 108–110 cm, plotis – 112 cm. Plačiausia yra buvusi 3-oji pakopa skaičiuojant nuo viršaus, sudėta iš 2 plytų eilių, plotis – 45–50 cm (H_{abs} 65,80 m). Būklė prasta – plytos išsiklaipiusios (p. 51–52, 67, foto 31–32).

Šalia laiptų, kv 4–4¹/A–A¹, 60–70–80 cm gylyje (H_{abs} 66,12–65,92 m), 3-ojo *sluoksnio* apačioje ir pačiame 4-ojo *sluoksnio* viršuje, rasta radinių: varinės išgaubtos sagos viršutinė dalis, 5 varinės Rusijos imperijos Nikolajaus I 1825–1830 (?), 1840–1855 (?) m. ir Aleksandro II 1867–1868 (?) m. ¼ kapeikos ir 2 kapeikų nominalo, 3 vario lydinio svareliai, švininis šratas, 5 švininės XIX a. antrosios pusės Rusijos imperijos (viena – Vikulos Morozovo manufaktūros) ir 1927–1928 m. Lietuvos Respublikos Kauno ir Virbalio muitinių plombos (R. s. Nr. 5, 11–23, 39).

Grindys, atidengtos H_{abs} 65,42 m gylyje, buvusios sudėtos iš raudonų plytų (aprtrupėjusios) kv 4/5–5/B. Jų dydžiai – 26x14, 25x13,5 cm. Ant grindų gausiai surinkta žiastos XIX a. pabaigos – XX a. pirmosios pusės žiastos oksidacinės glazūruotos (295 vnt.) ir neglazūruotos (31 vnt.), fajanso lėkščių (7 vnt.) keramikos, keletas tamsaus stiklo butelių ir skaidraus stiklo stiklinių šukės, gyvūnų kaulų, šerno iltis, įvirtusių medinių durų geležiniai vyriai, įstatoma spyna, raktas, plaktukas, galastuvo dalis (R. s. Nr. 28–33, 37–38), žibalinės lempos metalinės ir stiklinės dalys.

Žemiau laiptų, grindyse, P įėjimo kampe, kv A/5, atidengtas įkastas geležinis arbatinukas siaurėjančiu viršumi (\emptyset – 23 cm) vandeniui surinkti.

Kv 1–1'/A–B, atidengta kito užmūryto **įėjimo** vieta, plotis – 176 cm. Jo ŠV bortelio (H_{abs} 66,28 m) plotis – 17 cm, sudėtas iš 17x17, 17x15 cm dydžio akmenų, PR bortelio (H_{abs} 66,31 m) plotis – 37 cm. Čia **laiptai** buvę 3 pakopų (H_{abs} 66,08–65,95 m), gerokai apardyti, sudėti iš 27x6,5, 27x7 cm dydžio raudonų plytų (p. 51–52, 66, 68, foto 29, 30, 34).

Kv 2'/A–B, į PR nuo šio įėjimo, H_{abs} 66,46–66,37 m, atidengti buvusio aikštės akmenų (20x11, 11x12, 14x9, 13x16, 15x12, 20x14 cm dydžio) **grindinio** likučiai (p. 51–52, 66, foto 29–30). Virš jo, 20 cm gylyje, rastos varinė Rusijos imperijos Aleksandro II 1867–1868 (?) m. 1 kapeika, TSRS 1940 m. 2 kapeikos 1932 m., 20 kapeikos (R. s. Nr. 8–10) ir 1983 m. 3 kapeikos, metalinių dirbinių fragmentai.

Kv 1'/A', išardyto grindinio vietoje, įžemyje – smėlyje (H_{abs} 65,74 m), atidengtas perkasimas (p. 52, 67, foto 33). Kv 1'/A', 60–70 cm gylyje, aptikta balto metalo Vokietijos 194? m. moneta (R. s. Nr. 6). Perkasimo dugnas pasiektas H_{abs} 65,52 m.

Kv 2'–4/A, įžemyje, H_{abs} 65,88 m, po 4-uoju sluoksniu, atidengtas drenažo (?) **griovys**. Jo kryptis – 300°–120°, plotis – 67 cm, gylis – 40–45 cm. Įžemis (priemolis, priesmėlis) pasiektas 130 cm gylyje (H_{abs} 65,42 m). Kv 1–2 griovys buvęs uždengtas 33x26, 26x27 cm dydžio akmenimis (H_{abs} 65,89 m) (p. 51–52, 67–68, foto 33, 34). Jo turinį sudarė juoda žemė su negausia XVII–XVIII a. žiesta keramika. Griovio paskirtis ir datavimas dėl ribotos tyrimų apimties lieka tiksliau nenustatyta.

Kv 0,6–3/A–B, H_{abs} 65,69 m, įžemyje (priesmėlyje), atidengta juodos žemės su degėsiais dėmė (plotis nenustatytas), orientuota nuo aukščiau aprašyto griovio P–Š kryptimi (p. 52, 67–68, foto 31–34).

Tyrinėtasis objektas užfiksuotas XX a. pirmosios pusės fotografijose¹⁷ (p. 60, foto 12). Pagal ją aiškiau galima susidaryti vaizdą kaip atrodė tyrinėjimų metu atidengtų pusrūsių įėjimai, grindiniai. Užklojus tyrinėtus plotus ant 1939 m. Žagarės miesto turgaus aikštės plano galima teigti, kad buvo atidengtos patalpos Nr. 187 ir 188 (p. 43), JIKM saugomoje nuotraukoje tai būtų įėjimai 8–9 iš kairės į dešinę.

Plotas Nr. 5

2x5 m dydžio, ištirtas bendras 10 m² plotas, orientuotas PR–ŠV (130°–310°) kryptimi, paviršiuje yra žalia veja, H_{abs} 66,17 m. V kampas išmatuotas 5,8 m į ŠR (40°) nuo

¹⁷ Miškinis A., *Vakarų Lietuvos miestai ir miesteliai*, p. 397, 400, pav. 828 (patalpos 1937 m. nuotraukos dešinėje).

aikštės centrinės dalies grįstos plytelėmis, 13,6 m – į PR (120°) nuo takelio, Š kampas 12,7 – į PV (220°) nuo Miesto a. kelkraščio. (p. 42–43).

ŠV sienelės išklotinė:

1. iki 26 cm gylio buvo velėninis sluoksnis, kurį sudarė supiltinis rudas molis;
2. 26 cm gylyje atidengtas juodos žemės, maišytos su pavieniais akmenimis, žiesta keramika, gyvūnų kaulais sluoksnis;
3. 53 cm gylyje atidengtas juodos žemės maišytos su žvyru, pavieniais 20x14, 11x11, 17x12, 17x14, 11x10, 12x9, 20x11 cm dydžio akmenimis niveliacinis sluoksnis;
4. 53–73 cm gylyje atidengtas juodos žemės sluoksnis;
5. 83 cm gylyje atidengtas supiltinis (niveliacinis) molio sluoksnis;
6. 93 cm gylyje atidengtas juodos žemės, su gyvūnų kaulais, pavienėmis XVII–XIX a. žiestos kaimiškos, oksidacinės glazūruotos ir neglazūruotos, akmens masės (butelio) keramikos šukėmis, puodyninių koklio fragmentu, geležine kaltine vinimi, XIX a. švino lydinio lošimo vilkeliu (R. s. Nr. 34), gyvūnų kaulais;
7. 114 cm gylyje (H_{abs} 65,03 m) atsidengė įžemis – dolomitas (p. 53, 68, foto 35).

Plotas Nr. 6

2x2 m dydžio, iširtas bendras 4 m² plotas, orientuotas PR–ŠV (110°–290°) kryptimi, paviršiuje yra žalia veja, H_{abs} 66,82 m. Išmatuotas 2,5 m į PR (120°) nuo takelio, 12,8 m į ŠR (40°) nuo gatvės kelkraščio. (p. 42–43).

ŠV sienelės išklotinė:

1. iki 31–33 cm gylio buvo velėninis sluoksnis, kurį sudarė supiltinis rudas molis;
2. 31–33 cm gylyje atidengtas juodos, maišytos žemės sluoksnis;
3. 41 cm gylyje (H_{abs} 66,41 m) atidengti 3 supiltiniai (niveliaciniai) sluoksniai. *Pirmąjį* sudarė supiltinis 6 cm storio maišytas žvyro tarp sluoksnis. 45–52 cm gylyje *antrasis* juodos žemės tap sluoksnis su pavieniais 12x11, 18x7, 11x9 cm dydžio akmenukais. 64 cm gylyje atsidengė *trečiasis* tarp sluoksnis, kurį sudarė supiltinis 6–7 cm storio žvyro sluoksnis. Juose surinkta XIX a. radinių: žiestos kaimiškos, oksidacinės glazūruotos ir neglazūruotos, akmens masės (butelio), fajanso keramikos, tamsaus ir skaidraus stiklo butelių, langų stiklo šukių, geležinių kaltinių vinių, durų vyrių, kriauninio peilio dalys, porceliano pypkės fragmentas, 61 cm gylyje – varinė Rusijos imperijos Nikolajaus I 1841 (?) m. ½ kapeikos nominalo moneta (R. s. Nr. 35), gyvūnų kaulų);
4. 71–73 cm gylyje atidengtas juodos žemės sluoksnis su XIX a. radiniais (žiesta kaimiška, oksidacine glazūruota keramika, tamsaus ir skaidraus stiklo butelių šukių,

geležinėmis kaltinėmis ir fabrikinėmis vinimis, žalvariniu laikrodžio dantračio fragmentu, gyvūnų kaulais);

5. 105–106 cm gylyje atidengtas supiltinis (niveļiacinis) dolomito sluoksnis maišytas su pilka žeme, XVII–XIX a. radiniais (žiesta kaimiška, oksidacine glazūruota ir neglazūruota, fajanso keramika, tamsaus ir skaidraus butelių, langų stiklo šukėmis, geležinio peilio dalimi, plokštinio koklių kaklelių fragmentais, gyvūnų kaulais). V kampe iki pat įžemio konstatuoti degėsiai;

6. 116–120 cm gylyje atidengtas rudo molio maišyto su pilka žeme sluoksnis;

7. 136–138 cm gylyje atsidengė įžemis – priemolis su dolomito priemaišomis (p. 53, 68–69, foto 36, 37).

Plotas Nr. 7

2x2 m dydžio, ištirtas bendras 4 m² plotas, orientuotas PR–ŠV (120°–300°) kryptimi, paviršiuje yra žalia veja, H_{abs} 66, 9 m. V kampas išmatuotas 7,7 m į ŠR (60°) nuo Miesto a. kelkraščio, 21,4 m į PR (110°) nuo Dariaus ir Girėno – Vilniaus g. ašies (Žagarės seniūnijos administracinio pastato kryptis). (p. 42–43).

ŠV sienelės išklotinė:

1. iki 57 cm gylio buvo velėninis sluoksnis, kurį sudarė juoda žemė su pavieniais iki 13x8, 6x7 cm dydžio dolomito nuolaužomis;

2. 57 cm gylyje, H_{abs} 66,3 m, atidengtas grindinys sudarytas iš žvyro ir smulkių akmenukų (iki 8–9 cm dydžio) – panašiai kaip ir plote Nr. 2 (p. 69, foto 38);

3. 66–67 cm gylyje atidengtas juodos žemės sluoksnis;

4. 77–80 cm gylyje atidengtas supiltinis (niveļiacinis) žvyro sluoksnis su pavieniais dolomito ir granito (iki 8–9 cm dydžio) akmenimis;

5. 106–108 cm gylyje atidengtas juodos žemės, su gyvūnų kaulais, pavienėmis XVII–XVIII a. žiestos kaimiškos, oksidacinės glazūruotos ir neglazūruotos keramikos šukėmis, gyvūnų kaulais, plokštinio koklio ir kaklelio fragmentais, žalvariniu apkalėliu (R. s. Nr. 36);

6. 140 cm gylyje (H_{abs} 65,5 m) atsidengė įžemis – dolomitas (p. 54, 69, foto 39).

Išvados

Archeologinių žvalgymų metu 2011 m. Žagarėje, **Kęstučio g. 2–4, 1–15**, tiesiamų elektros kabelio trasų vietoje žvalgytas bendras 90 m² plotas. Iki projekcinio 0,75–1,05 m gylio archeologiškai vertingų sluoksnių bei radinių neaptikta.

Žvalgomųjų tyrimų metu **Miesto a.** ištirtas bendras 91,1 m² plotas, konstatuoti 2 horizontai, kurie datuojami XVII–XVIII a. ir XIX a. – XX a. pirmąja puse.

1-ojo horizonto XVII–XVIII a. kultūriniai sluoksniai – neintensyvūs, iki 31–65 cm storio, atsidengė nuo 0,5 m (plotas Nr. 1) iki 1 m (plotai Nr. 2–7) gylyje. Jame surinkta radinių (gyvūnų kaulų, apžiestos ir žiestos kaimiškos, oksidacinės glazūruotos ir neglazūruotos keramikos, XVII a. akmens masės bokalo fragmentas, Jono Kazimiero Vazos 1667 m. šilingas, švininis vitražo tvirtinimo fragmentas, žalvarinis apkaliukas).

2-ojo horizonto XIX a. – XX a. pirmosios pusės sluoksniai yra iki 1 m storio, intensyviausi, atsidengė 20–30 cm gylyje, jame užfiksuoti objektai (iki 1881 m. gaisro buvusių medinių (plotas Nr. 3) ir po gaisro atstatytų mūrinių turgaus aikštės prekybinių eilių pusrūsių išorinės ir vidinės sienos (plotai Nr. 2–4, 1939 m. Žagarės miesto turgaus aikštės plane pažymėtos kaip patalpos Nr. 175, 187, 188, 202, 203, 205 (p. 43), laiptai, lentinės ir plytinės grindys, akmeninių grindinių likučiai). Surinkti XIX a. – XX a. pirmosios pusės radiniai (žiesta oksidacinė glazūruota ir neglazūruota, fajanso, akmens masės (butelių 2 fragmentai) keramika, porceliano pypkės fragmentas, 12 monetų (8 – Rusijos imperijos ¼, 1/2 „sidabru“, 2 ir 10 kapeikų nominalo, 1 – Rusijos imperijos Lenkijos karalystės (?) 18?? m., 2 – TSRS, 1 – hitlerinės Vokietijos), 3 vario lydinio svareliai, švininės plombos, vilkelis¹⁸, geležinė durų spyna ir raktas, durų vyriai).

Plote Nr. 1 rasta atsitiktinė XII–XIII a. žalvarinė pasaginė segė zoomorfiniais galais, apžiesta XV–XVI a. (?) keramika.

Atlikti žvalgomieji tyrimai Miesto a. liudija, kad intensyviausia ūkinė veikla, supilti storiausi niveliaciniai sluoksniai (plotai Nr. 5–7) ir statybos darbai buvo vykdyti XIX a.

Įžemis (smėlis, priemolis, molis, dolomitas) pasiektas įvairiame gylyje – 50–114–140 cm gylyje (H_{abs} 65,98–65,03 m).

Paminklosauginis siūlymas: Miesto a. atliekant bet kokius žemės judinimo darbus būtini – archeologiniai žvalgymai iki 40–50 cm gylio, tyrinėjimai – giliau nei 40–50 cm.

Bendras 2011 m. tirtas ir žvalgytas plotas Žagarėje siekia 181,1 m².

archeologas

Ernestas Vasiliauskas

¹⁸ Dar vienas švininis vilkelis Žagarėje yra rastas 2010 m. rudenį Raktuvės g. 10–12 daržuose (saugoma privačioje kolekcijoje). Jo l – 27 mm, kubo dydžiai – 12x12x11 mm, h – 11 mm, galų l – 12 ir 4,5 mm, storis – 4,5 ir 3,5 mm, svoris – 12,13 g (p. 74, foto 55).

Radinių sąrašas

1. SEGĖ, žalvarinė, pasaginė, zoomorfiniais galais, III tipo (pagal E. Bryvkalnę). Lankelis tordiruotas, su adata. \emptyset – 3,4 cm, galvučių h – 8,5 mm, lankelio \emptyset – 6,5 mm, keteros plotis – 8 mm. Stipriai pasidengusi apnašomis. XIII a. *Rasta: P Nr. 1, kv 7-A, H_{abs} – 65,36 m.* (p. 70. foto 40)
2. MONETA, varinė, Rusijos imperija, Nikolajus I, 1838 (?) m., 10 kapeikų. Pasidengusi apnašomis. \emptyset – 4,55 cm, storis – 3,5 mm, svoris – 40,93 g. *Rasta: P Nr. 3, kv 8/B, 30–35 cm gylis.*
3. ŠUKĖ, apžiesto puodo, pakraštėlis. Puodas buvęs degtas redukciniėje aplinkoje, aprūkęs. Kaklelis atlenktas į išorę, briauna – suapvalinta, peteliai dekoruoti bangele. Molio masės spalva – ruda, juoda. Priemaišos (0,5–4–12 mm dydžio) tankiai pasiskirsčiusios. Dydžiai – 7,6x5,4 cm, storis: briaunos – 8,5 mm, sienelės – 10 mm. *Rasta: P Nr. 1, kv 6, H_{abs} – 65,22 m.* (p. 71. foto 43)
4. MONETA, sidabrinė (?), Rusijos imperija/ Lenkijos karalystė, 18?? m., nominalas nenustatytas. Pasidengusi apnašomis. \emptyset – 1,7 cm, storis – 1 mm, svoris – 1,29 g. *Rasta: P Nr. 4, kv 4-A', 90 cm gylis.*
5. MONETA, varinė, Rusijos imperija, Nikolajus I, 1825–1830 (?) m., 2 kapeikos. Stipriai pasidengusi apnašomis. \emptyset – 2,9 cm, storis – 3 mm, svoris – 14,52 g. *Rasta: P Nr. 4, kv 2-A, 80 cm gylis.*
6. MONETA, balto metalo, Vokietija, 194? m., nominalas nenustatytas. Stipriai pasidengusi apnašomis. \emptyset – 1,9 cm, storis – 1,5 mm, svoris – 2,59 g. *Rasta: P Nr. 4, kv 1'-A', 60–70 cm gylis.*
7. MONETA, varinė, Lenkija, Jonas Kazimieras Vaza, 16?? m., šilingas. Pasidengusi apnašomis. \emptyset – 1,5 cm, storis – 1 mm, svoris – 1,22 g. *Rasta: P Nr. 1, kv 4, H_{abs} – 65,22 m.*
8. MONETA, varinė, TSRS, 1940 m., 2 kapeikos. \emptyset – 1,8 cm, storis – 1 mm. *Rasta: P Nr. 4, kv 1'-A-A', 20 cm gylis, ant grindinio.*
9. MONETA, TSRS, 1932 m., 20 kapeikų. \emptyset – 2,2 cm, storis – 1,5 mm. *Rasta: P Nr. 4, kv 1'-A-A', 20 cm gylis, ant grindinio.*
10. MONETA, varinė, Rusijos imperija, Aleksandras II, 1867–1868 (?) m., 1 kapeika. Stipriai pasidengusi apnašomis. \emptyset – 2,2 cm, storis – 1,5 mm, svoris – 3,13 g. *Rasta: P Nr. 4, kv 1'-2'A, 20 cm gylis, ant grindinio.*
11. MONETA, varinė, Rusijos imperija, Nikolajus I, 1840–1855 (?) m., ¼ kapeikos. Pasidengusi apnašomis. \emptyset – 1,7 cm, storis – 1,5 mm, svoris – 2,29 g. *Rasta: P Nr. 4, kv 4-A, 76 cm gylis, prie laiptų.*

12. MONETA, varinė, Rusijos imperija, Nikolajus I, 1825–1830 (?) m., 2 kapeikos. Stipriai pasidengusi apnašomis. \emptyset – 2,9 cm, storis – 3 mm, svoris – 13,19 g. *Rasta: P Nr. 4, kv 4-A, 76 cm gylis, prie laiptų.* (p. 70, foto 42)

13. MONETA, varinė, Rusijos imperija, Nikolajus I, 1825–1830 (?) m., 2 kapeikos (?). Stipriai pasidengusi apnašomis. \emptyset – 3,2 cm, storis – 2 mm, svoris – 12,12 g. *Rasta: P Nr. 4, kv 4-A, 76 cm gylis, prie laiptų.* (p. 70, foto 42)

14. SVARELIS, vario lydinio, lėkštės formos. H – 2 cm, angos \emptyset – 4 cm, dugno \emptyset – 2,7 cm, svoris – 55,49 g. Pasidengęs apnašomis. *Rasta: P Nr. 4, kv 4-A, 76 cm gylis, prie laiptų.* (p. 70, foto 42)

15. SVARELIS, vario lydinio, lėkštės formos. H – 1,6 cm, angos \emptyset – 3,5 cm, dugno \emptyset – 2,5 cm, svoris – 42,36 g. Pasidengęs apnašomis. *Rasta: P Nr. 4, kv 4-A, 76 cm gylis, prie laiptų.* (p. 70, foto 42)

16. SVARELIS, vario lydinio, lėkštės formos. H – 0,9 cm, angos \emptyset – 2,4 cm, dugno \emptyset – 1,75 cm, svoris – 10,53 g. Pasidengęs apnašomis. *Rasta: P Nr. 4, kv 4-A, 76 cm gylis, prie laiptų.* (p. 70, foto 42)

17. ŠRATAS, švino lydinio, vienas šonas nupjautas. \emptyset – 1,6x1,35 cm, svoris – 17,7 g. *Rasta: P Nr. 4, kv 4-A, 76 cm gylis, prie laiptų.*

18. PLOMBA, švino lydinio, Vikulos Morozovo manufaktūros. Vienoje pusėje yra užrašas „Викула Морозова/ съ сынов“, kitoje pusėje – Rusijos imperijos herbas, šonai nežymiai nutrupėję. \emptyset – 1,9 cm, svoris – 7,16 g. XIX a. antroji pusė. *Rasta: P Nr. 4, kv 4/A, 76 cm gylis, prie laiptų.*

19. PLOMBA, švino lydinio, su kilpele, vaizdukliai nusitrynę, vienas šonas nutrupėjęs. \emptyset – 2,05 cm, svoris – 8,13 g, kilpelės l – 1,1 cm. *Rasta: P Nr. 4, kv 4/A, 76 cm gylis, prie laiptų.* (p. 70, foto 42)

20. PLOMBA, švino lydinio, Lietuvos Respublika, Virbalio muitinė, 1927 m., šonai nutrupėję. \emptyset – 1,25x1,35 cm, svoris – 3,22 g. *Rasta: P Nr. 4, kv 4-A', 70 cm gylis.*

21. PLOMBA, švino lydinio, Lietuvos Respublika, Virbalio muitinė, 1927 m. \emptyset – 1,45 cm, svoris – 3,63 g. *Rasta: P Nr. 4, kv 4-A', 70 cm gylis.*

22. PLOMBA, švino lydinio, Lietuvos Respublika, Kauno muitinė, 1928 m. Pasidengusi apnašomis. \emptyset – 1,5 cm, svoris – 3,33 g. *Rasta: P Nr. 4, kv 4-A', 70 cm gylis.*

23. PLOMBA, švino lydinio. Pasidengusi apnašomis – sudėtinga identifikuoti, šonai nutrupėję. \emptyset – 1,3 cm, svoris – 2,1 g. *Rasta: P Nr. 4, kv 4-A', 60 cm gylis.*

24. VITRAŽO, tvirtinimo fragmentas, švino lydinio. L – 3,8 cm, plotis – 1,25 cm, storis – 3 mm. *Rasta: P Nr. 4, kv 3-A, 102 cm gylis.* (p. 74, foto 52)

25. PEILIS, geležinis, įtviriamas, nugarėlė išgaubta, ašmenų galas užlenktas. L – 19,5 cm, ašmenų l – 15 cm, nugarėlės storis – 3,5 mm. *Rasta: P Nr. 4, kv 4–B, 70 cm gylis.* (p. 73. foto 49)

26. DILDĖ, geležinė, įtviriama. L – 23,2 cm, darbinės dalies l – 18,1 cm, plotis – 19,5 mm, storis – 10 mm. *Rasta: P Nr. 4, kv 5–B, 26 cm gylis.*

27. SKUSTUVAS (?), geležinis, įtviriamas, nugarėlė išgaubta, ašmenų galas nulūžęs. L – 9,4 cm, ašmenų l – 6,1 cm, nugarėlės storis – 3,5 mm. *Rasta: P Nr. 4, kv 4–A, 90–100 cm gylis.* (p. 73. foto 50)

28. GALASTUVO, baltos uolienos, dalis, galai nulūžę. Stačiakampio formos, pjūvis – stačiakampis. \emptyset – 3,3x1,8 cm. Dydžiai – 5,3x3,4 cm. *Rasta: P Nr. 4, kv 5–B, 110–120 cm gylis.* (p. 73. foto 51)

29. PAKTUKAS, geležinis, vienas galas suplotas, kitas smailėjantis, su išlikusia koto medine dalimi. L – 10 cm, darbinės dalies dydžiai – 3x3,05 cm, skylės \emptyset – 2,9x0,9, forma – stačiakampė. *Rasta: P Nr. 4, kv 5–B, 110–120 cm gylis, ant grindų.*

30. RAKTAS, geležinis, nuo įstatomos spynos. Galvutė – ovali, per vidurį – įlenkta. L – 17,8 cm, galvutės dydžiai – 3,5x5,1 cm, lankelio pjūvis – apvalus, \emptyset – 8 mm. Kotelio l – 14,3 cm, \emptyset – 11,5 mm. Rakinamosios dalies plotis – 2,5 cm. *Rasta: P Nr. 4, kv 5–B, 110–120 cm gylis, ant grindų.* (p. 70. foto 41)

31. SPYNA, geležinė, įstatoma, su tvirtinamomis vinimis. Korpusas – stačiakampio formos, dydžiai – 18,5x15,7 cm, plotis – 4,7 cm, plokštės storis – 5 mm. Vinių galvutės (viena nutrupėjusi) vidinėje pusėje – ovalios, \emptyset – 2,95, 2,6, 2,35 cm, išorinėje – keturkampio formos, \emptyset – 2,35x2,35, 2,35x2,2, 2x2,1, 2x2,1 cm, kotelio pjūvis – keturkampis, \emptyset – 10,5x11 mm. Išorinėje pusėje, ties užraktu, pritvirtinta vertikali plokštelė, plotis – 4,25 cm, užrakto dydžiai – 1,2x3,75 cm. *Rasta: P Nr. 4, kv 5–B, 110–120 cm gylis, ant grindų.* (p. 74. foto 53)

32. DURŲ VYRYS, geležinis. Strypų l – 20,6; 19 cm. Visi galai suploti, vienas apskrito pjūvio, suapvalintas, \emptyset – 1,95 cm. *Rasta: P Nr. 4, kv 5–B, 110–120 cm gylis, ant grindų.*

33. DURŲ VYRYS, geležinis. Strypų l – 20; 19,2 cm. Visi galai suploti, vienas apskrito pjūvio, suapvalintas, \emptyset – 2 cm. *Rasta: P Nr. 4, kv 5–B, 110–120 cm gylis, ant grindų.*

34. VILKELIS, švininis, lošimo, „dreidl“ IA tipo. Vilkelio šonuose yra hebrajiškos raidės ψ η λ \daleth ¹⁹. H – 2,4 cm, kubelio dydžiai – 10,5x10,5x11 mm. XIX a. *Rasta: P Nr. 5, 100–105 cm gylis.* (p. 74. foto 52)

¹⁹ Jidiš kalba raidės reiškia: ψ (shin) – padėti (shtel), η (he) – pusė (halb), λ (gimel) – viskas (gantz), \daleth (nun) – nieko (nisht). *Dr. P. Blaževičiaus informacija.*

35. MONETA, varinė, Rusijos imperija, Nikolajus I, 1841 (?) m., 1/2 kapeikos „sidabru“. Pasidengusi apnašomis. \emptyset – 2,15 cm, storis – 2 mm, svoris – 4,93 g. *Rasta: P Nr. 6, PV sienelė, 65 cm gylis.*

36. APKALIUKAS, žalvarinis, skydo formos – viršutinė dalis keturkampio formos, apačia smailėjanti, šonuose yra negilūs grioveliai. Kitoje pusėje yra 2 tvirtinimo plokštelės prie odos. Dydžiai – 2x1,6 cm, storis – 2 mm. *Rasta: P Nr. 7, 105–140 cm gylis. (p. 74, foto 52)*

37. DURŲ VYRYS, geležinis, lentoms sutvirtinti. Vienas galas susuktas, kitas – suapvalintas. L – 46,5 cm, plotis – 4 cm, storis – 10,5 mm, susukto galo \emptyset – 4,35 cm. *Rasta: P Nr. 4, kv 5–B, 110–120 cm gylis, ant grindų. (p. 74, foto 54)*

38. DURŲ VYRYS, geležinis, lentoms sutvirtinti. Vienas galas susuktas, atlenktas, kitas – tiesus, platėjantis, plotis – 3,4 cm. L – 16,4 cm, plotis – 1,9 cm, storis – 8,5 mm, susukto galo \emptyset – 1,8 cm. *Rasta: P Nr. 4, kv 5–B, 110–120 cm gylis, ant grindų. (p. 74, foto 54)*

39. MONETA, varinė, Rusijos imperija, Nikolajus I, 1825–1830 (?) m., 2 kapeikos. Stipriai pasidengusi apnašomis. \emptyset – 2,9 cm, storis – 3 mm, svoris – 13,19 g. *Rasta: P Nr. 4, kv 4/A, 76 cm gylis, prie laiptų. (p. 70, foto 42)*

40. KOKLIO, plokštinio, 2 frag., dekoruoto herbiniais (?) motyvais. Dydžiai – 5,8x6,2, 5,2x6 cm, storis – 9,5 mm. *Rasta: P Nr. 1, kv 7, Habs 65,40 m, virš įžemio. (p. 72, foto 47)*

41. ČERPĖS, tiesios, glazūruoto, dalis. Dydžiai – 12,2x11,6 cm, storis – 1,4 cm. *Rasta: P Nr. 3, kv 1–2, 15–45 cm gylis. (p. 72, foto 48)*

42. LĖKŠTĖS, žiestos, pakraštėlis. Profilis – profiliuotas, briauna – suapvalinta, buvusi degta oksidacinėje aplinkoje. Angos \emptyset – 21 cm. Dydžiai – 6,2x10,8 cm, storis: sienelės – 5,5 mm, briaunos – 11 mm. *Rasta: P Nr. 1, kv 5–6, Habs 65,53–65,35 m. (p. 71, foto 44)*

43. LĖKŠTĖS, žiestos, glazūruotos, 3 šukės. Profilis – profiliuotas, briauna – suapvalinta, buvusi degta oksidacinėje aplinkoje. Glazūra balta, papildomai dekoruota žydros spalvos augaliniais motyvais. Angos \emptyset – 22 cm, dugno – 15 cm. Dydžiai – 5,6x8,1, 3,3x4, 9,2x4,1 cm, storis: sienelės – 5 mm, briaunos – 9 mm, dugno – 4,5 mm. *Rasta: P Nr. 1, duobė Nr. 1, kv 1/B, Habs 65,54–65,23 m. (p. 71, foto 45)*

44. LĖKŠTĖS, žiestos, glazūruotos, pakraštėlis. Profilis – profiliuotas, briauna – suapvalinta, buvusi degta oksidacinėje aplinkoje. Glazūra žalia, papildomai dekoruota baltos spalvos augaliniais motyvais, horizontaliomis linijomis. Angos \emptyset – 29 cm. Dydžiai – 7,5x10,5 cm, storis: sienelės – 7 mm, briaunos – 15,5 mm. *Rasta: P Nr. 1, kv 3, 50–65 cm gylis. (p. 72, foto 46)*

45. LĖKŠTĖS, žiestos, glazūruotos, pakraštėlis su ašele. Profilis – profiliuotas, briauna – įstriža, buvusi degta oksidacinėje aplinkoje. Glazūra žalia, papildomai dekoruota baltos

spalvos horizontaliomis linijomis. Angos \emptyset – ? cm. Dydžiai – 5,4x8,6 cm, storis briaunos – 10 mm, ašelės – 16,5x23 mm²⁰. *Rasta: P Nr. 1, kv 3, 50–65 cm gylis.* (p. 72. foto 46)

46. ŠUKĖ, apžiesto puodo, pakraštėlis. Puodas buvęs degtas redukciniėje aplinkoje, aprūkęs. Kaklelis atlenktas į išorę, briauna – suapvalinta, žemiau briaunos peteliai dekoruoti išpaudomis. Molio masės spalva: išorėje – juoda, masės – pilka, vidaus – ruda, pilka. Priemaišos (0,5–2,5 mm dydžio) vidutiniškai pasiskirsčiusios. Dydžiai – 4,6x7,4 cm, storis: briaunos – 8 mm, sienelės – 8,5–10 mm. *Rasta: P Nr. 1, kv 4–6, H_{abs} – 65,43–65,15 m.* (p. 71. foto 43)

²⁰ Panaši rasta 2008 m. archeologinių tyrimų Joniškyje, Dariaus ir Girėno g. (Vasiliauskas E., *Tyrinėjimai Joniškyje*, Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 2008 metais, Vilnius, 2009, pav. 8).

Radinių statistinės lentelės

Santrumpų (keramikos) paaiškinimai:

a – apskrita anga

ą – ąsotis

at – atlenktu kakleliu

ig – įgaubtu kakleliu

lė – lėkštė

p – puodynė

pl – plonasienė

pr – profiliuotu kakleliu

t – tiesiu kakleliu

P Nr. 1, kv 1–7, 10–50 cm, XVII–XIX a.

keramika	kiekis	procentai	pakrašėliai	sieneles	dugneliai	priedugniai	pastabos
kaimiška	41		4at ²¹	31 ²²		8	1 ąselė
oksidacinė	23		2	20		1lė	
glazūruota	86		10lė, 3p	60	3p	7p, 3lė	
fajanso	9						
porceliano	3						
akmens masės	1						bokalo, XVII a.
puodyniniai k.	7		3ap	2	1	1	
dubeniniai k.	3		2k		1		
gyvūnų kaulai	74 ²³						
kiti radiniai	9	gel. kaltinės vynys					
	3	gel. dirbinių frag.					
	1	gel. langų vyro dalis					
	1	gel. durų vyro dalis					
	1	gel. pasagos dalis					
	1	stiklinės taurelės kojelė					
	35	tamsaus stiklo butelių šukės, dengtos patina					
	5	langų stiklo šukės, dengta patina					
	1	skaidraus stiklo buteliuko kaklelis					
	1	skaidraus stiklo stiklinės dugnelis					
	2	skaidraus stiklo stiklinių dugneliai, dengtos patina					
	13	plokštinių koklių kaklelių frag.					
	1	plokštinio koklio frag.					
	1	karnyzinio koklio frag.					
	1	gel. šakutės dalis					

²¹ 2 šukės dekoruotos bangele.

²² 1 šukė dekoruota bangele.

²³ Stumbro rago (?) fragmentas.

P Nr. 1, kv 0–1,5, 50–60 cm, XVIII–XIX a.

keramika	kiekis	procentai	pakrašteliai	sieneles	dugneliai	priedugniai	pastabos
kaimiška	2		1	1			
oksidacinė	3				1	1	1 ašelė
glazūruota	2		1p	1			
gyvūnų kaulai	12						
kiti radiniai	10 2 1 1 2	gel. kaltinės vynys gel. indo frag. stiklinės taurelės kojelė tamsaus stiklo butelio kaklelis, dengtas patina tamsaus stiklo butelio šoninės šukės, dengta patina					

P Nr. 1, kv 1–2, Habs 65,63–65,83 m, XVII–XVIII a.

keramika	kiekis	procentai	pakrašteliai	sieneles	dugneliai	priedugniai	pastabos
kaimiška	1			1			
glazūruota	8		2p, 2lė	2		2	
oksidacinė	13		2p, 1pl	10			
puodyniniai k.	1		1				
gyvūnų kaulai	32						
kiti radiniai	1 8 1	tamsaus stiklo butelio sienele, dengta patina gel. kaltinės vynys upinio dvigeldžio moliusko geldutės frag.					

P Nr. 1, kv 3, 50–65 cm gylis, XVII–XVIII a.

keramika	kiekis	procentai	pakrašteliai	sieneles	dugneliai	priedugniai	pastabos
glazūruota	8		3lė ²⁴	4		1p	R.s. Nr. 44, 45
kiti radiniai							

²⁴ 1 su ašele (R.s. Nr. 45).

P Nr. 1, kv 3–4, Habs 65,55–65,75 m, XVII a.

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kaimiška	1			1			
glazūruota	4			3		1p	
gyvūnų kaulai	27						
kiti radiniai	1	stiklinio buteliuko dugnelis, dengtas patina					

P Nr. 1, kv 3–5, 50–65 cm, 2 sluoksnis, XVII–XVIII a.

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kaimiška	8		2	6			
oksidacinė	3		1	2			
glazūruota	10		4lė, 2p	3lė, 1p			
gyvūnų kaulai	25						
kiti radiniai	3 2 1 1 2	gel. kaltinės vinys stiklinės taurelės kojelės frag., dengta patina stiklinio buteliuko kaklelis, dengtas patina tamsaus stiklo butelio šoninė šukė, dengta patina upinių dvigeldžių moliuskų geldelių frag.					

P Nr. 1, kv 2–5, 50–55 cm, XVII a.

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kaimiška	16		1at	14		1	
gyvūnų kaulai	32 ²⁵						
kiti radiniai	1 2 1	gel. kaltinė vinis upinių dvigeldžių moliuskų geldelių frag. žalv. plokštelė					

²⁵ Stumbro (?) rago dalis (galas nulūžęs).

P Nr. 1, kv 4–5, Habs 65,29–65,19 m, akmenų sl., igilinimas, XVII a.

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
puodyniniai k.	1			1			
kiti radiniai							

P Nr. 1, kv 4–6, Habs 65,43–65,15 m, igilinimas, XVII a.

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kaimiška	1		1pr				(R.s. Nr. 3)
glazūruota	1			1p			
oksidacinė	1						1 ašelė
puodyniniai k.	7		1a	2		4	
gyvūnų kaulai	3						
kiti radiniai	1	upinio dvigeldžio moliusko geldelės frag.					

P Nr. 1, kv 5–6, Habs 65,53–65,35 m, XVII a.

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kaimiška	7		2pr	4		1	(R.s. Nr. 46)
oksidacinė	11		2lė	9			(R.s. Nr. 42)
glazūruota	4		1a	3			
puodyniniai kokliai	3			2		1	
gyvūnų kaulai	46 ²⁶						
kiti radiniai	1	gel. kaltinė vinis					
	1	stiklinio buteliuko priedugnis, dengtas patina					

²⁶ Stumbro (?) rago dalis (galas nulūžęs).

P Nr. 1, kv 6–7, Habs 65,6–65,36 m, XVII a.

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kaimiška	13		1pr	8		2	
oksidacinė	11		1pl, 1p	5		1	3 ašelės
glazūruota	10		1lė, 1pl, 1p	5		2	
puodyniniai kokliai	9		2a			7	
gyvūnų kaulai	67						
kiti radiniai	3 1 1		stiklinių buteliukų priedugniai, dengta patina langų stiklo šukė dengta patina gel. kaltinė vinis				

P Nr. 1, kv 6/B, Habs 65,12 m, XVII a.

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kaimiška	2		1pr	1			
kiti radiniai							

P Nr. 1, kv 7/B, Habs 65,46 m, XVII a.

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
gyvūnų kaulai	11						
kiti radiniai							

P Nr. 1, kv 7, Habs 65,4 m, virš žemio, XVII a.

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kaimiška	1			1			
oksidacinė	4		1p	3			
gyvūnų kaulai	8						
kiti radiniai	1 1		žalv. pasaginė segė (R.s. Nr. 1) plokštinio koklio 2 frag. (R.s. Nr. 40)				

P Nr. 1, kv 7, Habs 65,75–65,6 m, XVII–XIX a.

keramika	kiekis	procentai	pakrašteliai	sieneš	dugneliai	priedugniai	pastabos
oksidacinė	3		1				2 ašelės
glazūruota	1						1 ašelė
puodyniniai k.	2		1	1			
gyvūnų kaulai	8						
kiti radiniai	5 1 1		tamsaus stiklo butelių šukės, dengtos patina karnyzinio koklio frag. plokštinio koklio kaklelio frag.				

P Nr. 1, kv 1/B, Habs 65,54–65,23 m, duobė Nr. 1, XVIII–XIX a.

keramika	kiekis	procentai	pakrašteliai	sieneš	dugneliai	priedugniai	pastabos
kaimiška	2		1	1			
oksidacinė	5		2	1		1	1 ašelė
glazūruota	4		1lė, 1p	1lė		1lė	R. s. Nr. 43
gyvūnų kaulai	19						
kiti radiniai	1 1		gel. dirbinio (iš skardos) dalis sklaidraus stiklo butelio šoninė šukė, dengta patina				

P Nr. 1, kv 2/A, Habs 65,62–65,22 m, duobė Nr. 2

keramika	kiekis	procentai	pakrašteliai	sieneš	dugneliai	priedugniai	pastabos
kaimiška	1			1			
gyvūnų kaulai	1						
kiti radiniai							

P Nr. 1, atsitiktiniai, išmestose žemėse

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sieneš	dugneliai	priedugniai	pastabos
kaimiška	1			1			
glazūruota	1			1lė			1 ašelė
oksidacinė	1			1p			
puodyniniai k.	1			1			
gyvūnų kaulai	4						2 karvių ragai
kiti radiniai							

P Nr. 2, kv 1–5, Habs 65,98–65,87 m, XIX a. – XX a. pirmoji pusė

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sieneš	dugneliai	priedugniai	pastabos
kaimiška	7		2	4		1	
glazūruota	12		2lė, 1p	6lė, 1p		1lė, 1p	
oksidacinė	7		2	1		2	2 ašelės
porceliano	1						
kiti radiniai	16		tamsaus stiklo butelių šukės, dengtos patina				
	5		skaidraus stiklo stiklinių šukės, dengtos patina				
	1		stiklinės taurelės kojele				
	3		gel. fabrikinės vinys				
	2		gel. dirbiniai				
	1		gel. indo dalis				
	1		gel. kriauninio peilio dalis				
	2		porceliano pypkių frag.				
	1		žalv. dirbinio dalis				
	3		tiesių čerpių frag. ²⁷				

²⁷ Vienos frag. su raide „W“.

P Nr. 2, kv 1–3, virš grindinio, XIX a. – XX a. pirmoji pusė

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sieneles	dugneliai	priedugniai	pastabos
glazūruota	6		1lė, 1p	2lė		1lė	1 ašelė
oksidacinė	1					1	
kiti radiniai	1 1 1 1 1		apsilydžiusio žalv. dirbinio dalis tamsaus stiklo butelio šukė, su patina stiklinės taurelės kojelės dalis, dengta patina juostinio koklio frag. plokštinio koklio kaklelio frag.				

P Nr. 2, kv 6–9, griuvenų sluoksnis, XIX a. – XX a. pirmoji pusė

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sieneles	dugneliai	priedugniai	pastabos
kaimiška	1				1lė		
glazūruota	4		1lė, 2p			1p	
fajanso	1		1lė				
kiti radiniai	1 2 1 1 1 2		žibalinės lemos metalinė dalis plytų frag. su užrašu „HÖGANÄS 6“ skaidraus stiklo buteliukas nuo vaistų (?) skaidraus stiklo buteliukas ²⁸ skaidraus stiklo butelio šoninė šukė, dengta patina tamsaus stiklo butelių šukės, dengtos patina				

P Nr. 3, kv 1–2/A–B, 15–45 cm gylis, XVII a. – XX a. pirmoji pusė

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sieneles	dugneliai	priedugniai	pastabos
kaimiška	16		3pr, 1at	11		1	
glazūruota	43		5p, 14p	8lė, 9p		2lė, 5p	
oksidacinė	30			23	3		4 ašelės
puodyniniai k.	1		1a				
kiti radiniai	1 1 1 2 1 1 1		banguotos čerpės frag. glazūruotos čerpės frag. (R.s. Nr. 41) plokštinio koklio kaklelio frag. tamsaus stiklo butelių šukės, dengtos patina gel. kaltinė vinis gel. durų kabliukas gel. kriauنینio peilio frag.				

²⁸ Yra užrašas „FÜR EINE WEINFLASCHE/ FÜR EINE LITERFLASCHE“.

P Nr. 3, kv 9/A–B, HAbs 66,26–66 m, XIX a. – XX a. pirmoji pusė

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
glazūruota	7		1lė, 1p	2lė, 1p		2lė	
oksidacinė	3		1p	2p			
fajanso	2						
kiti radiniai	3 1 1 6		gel. indo frag. plokštinio koklio frag. langų stiklo šukė, dengta patina tamsaus stiklo butelių šukės, dengtos patina				

P Nr. 4, kv 1'–2'/A–A', 20 cm gylis, ant grindinio

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	9 1 1 1 10		metaliniai dirbiniai TSRS 1983 m. 3 kapeikos TSRS 1940 m. 2 kapeikos (R. s. Nr. 8) TSRS 1932 m. 20 kapeikų (R. s. Nr. 9) Rusijos imperija, 1867–1868 (?) m. 1 kapeika (R. s. Nr. 10)				

P Nr. 4, kv 1/A–B, 50–92 cm gylis, XIX a. – XX a. pirmoji pusė

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
glazūruota	6		1p	1lė, 3p		1p	
oksidacinė	4			3		1p	
fajanso	1						
kiti radiniai	2 2 1 1		tamsaus stiklo butelių šukės, be patinos tamsaus stiklo butelių šukės, dengtos patina skaidraus stiklo butelio šukė, dengta patina plokštinio koklio frag.				

P Nr. 4, kv 2-4/A, 110-120 cm gylis, XVIII a. – XX a. vidurys

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sieneles	dugneliai	priedugniai	pastabos
glazūruota	4		1p	2lė. 1p			
fajanso	13 ²⁹						
kiti radiniai	1 4	langų stiklo šukė, dengta patina gel. kaltinės vinys					

P Nr. 4, kv 2-4/A, 110-120 cm gylis, XVII a.

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sieneles	dugneliai	priedugniai	pastabos
kaimiška	2		1	1			
glazūruota	2			1p			1 ašelė
oksidacinė	3		1pl, 1p			1lė	
puodyniniai k.	1			1			
gyvūnų k.	3						
kiti radiniai							

P Nr. 4, kv 4-A', 60-70 cm gylis

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sieneles	dugneliai	priedugniai	pastabos
kiti radiniai	4 1	švininės plombos (R. s. Nr. 20-23) varinės išgaubtos sagos viršutinė dalis					

P Nr. 4, kv 5/B, 110-120 cm gylis, ant pusrūsio grindų, XIX a. pabaiga – XX a. vidurys

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sieneles	dugneliai	priedugniai	pastabos
oksidacinė	31	x	x	x	x	x	
glazūruota	295	x	x	x	x	x	
fajanso	7lė						
kiti radiniai	1 2 1	tamsaus stiklo butelio šukė skaidraus stiklo stiklinių dugneliai šerno iltis					

²⁹ 2 šukės – XVIII-XIX a.

	2	gel. dirbiniai
	1	žibalinės lempos metalinės ir stiklinės dalys
	1	galastuvo dalis (R.s. Nr. 28)
	1	gel. plaktukas (R.s. Nr. 29)
	1	gel. raktas (R.s. Nr. 30)
	1	gel. įstatoma spyna (R.s. Nr. 31)
	4	gel. durų vyriai (R.s. Nr. 32–33, 37–38)

P Nr. 5, 85–115 cm gylis, XVII–XIX a.

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sieneles	dugneliai	priedugniai	pastabos
kaimiška	1		1 ³⁰				
glazūruota	1		1lė				
oksidacinė	3			2p		1p	
akmens m.	1						butelio
gyvūnų k.	3						
kiti radiniai							

P Nr. 5, 85–105 cm gylis, XVII–XIX a.

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sieneles	dugneliai	priedugniai	pastabos
kaimiška	1			1			
glazūruota	3		1p	1p			1 ašelė
oksidacinė	2					1p, 1lė	
puodyniniai k.	1					1	
gyvūnų k.	24						
kiti radiniai	1						gel. kaltinė vinis
	1						švininis vilkelis (R.s. Nr. 34)

P Nr. 6, 45–70 cm gylis, XIX a.

keramika	kiekis	procentai	pakraštėliai	sieneles	dugneliai	priedugniai	pastabos
kaimiška	6			6			
glazūruota	11		2p	9			
oksidacinė	8		1p	7			2 ašelės

³⁰ Peteliai dekoruoti linijomis ir įkartėlėmis.

akmens m.	1						butelio
fajanso	26 ³¹						XVIII–XIX a.
gyvūnų k.	x						
kiti radiniai	40 4 7 2 1 3 1 1						tamsaus stiklo butelių šukės, dengtos patina skaidraus stiklo butelių šukės, dengtos patina skaidraus stiklo langų šukės, be patinos langų stiklo šukės, dengtos patina gel. kaltinė vinis gel. durų vyrių frag. gel. kriauninio peilio dalis Rusijos imperijos moneta (R. s. Nr. 35)

P Nr. 6, 45–85 cm gylis, XIX a.

keramika	kiekis	procentai	pakrašteliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
glazūruota	3			1p		1p	1 ašelė
fajanso	1						
gyvūnų k.	x						
kiti radiniai	5 2 1 1						tamsaus stiklo butelių šukės, dengta patina skaidraus stiklo butelių šukės, dengtos patina gel. kaltinė vinis porceliano pypkės dalis

P Nr. 6, 77–105 cm gylis, XIX a.

keramika	kiekis	procentai	pakrašteliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kaimiška	1		1at				
glazūruota	7		2p	4p			1 ašelė
gyvūnų k.	x						
kiti radiniai	13 2 1 3 1						tamsaus stiklo butelių šukės, dengta patina skaidraus stiklo butelių šukės gel. kaltinė vinis gel. fabrikinės viny žalv. laikrodžio dantračio frag.

³¹ 1 šukė dekoruota mėlyna spalva.

P Nr. 6, 105–120 cm gylis, XVII–XIX a.

keramika	kiekis	procentai	pakrašteliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kaimiška	8			8			
glazūruota	11		1p	2lė, 5p		2p, 1lė	
oksidacinė	14			12			2 ašelės
fajanso	1						
gyvūnų k.	25						
kiti radiniai	1 1 1 1 3		tamsaus stiklo butelio šukė, dengta patina skaidraus stiklo butelių šukės, dengtos patina langų stiklo šukė, dengta patina gel. peilio dalis plokštinių koklių kaklelių frag.				

P Nr. 7, 105–140 cm gylis, XVII–XIX a.

keramika	kiekis	procentai	pakrašteliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kaimiška	1			1			
glazūruota	4		2lė	2lė			
oksidacinė	2		1lė			1p	
gyvūnų k.	x						
kiti radiniai	1 1 1		plokštinio koklio frag. plokštinio koklio kaklelio frag. žalvarinis apkaliukas (R.s. Nr. 36)				

P Nr. 1 (?), XVII–XVIII a.

keramika	kiekis	procentai	pakrašteliai	sienelės	dugneliai	priedugniai	pastabos
kaimiška	7		2npr	5			
oksidacinė	7		1pl	3			3 ašelės
glazūruota	3		1lė	1lė		1lė	
puodyniai k.	3			2		1	
kiti radiniai	35 1 1		gyvūnų kaulai gel. kaltinė vinis tamsaus stiklo butelio šoninė šukė, dengta patina				